

О. Сіротов,

аспірант кафедри трудового та господарського права факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ

ВИДИ РОБОЧОГО ЧАСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Постановка проблеми. Складність правового регулювання робочого (службового) часу поліцейських пов'язана, по-перше, зі специфікою діяльності поліцейських, а по-друге з великою кількістю видів режимів робочого часу, які можуть бути встановлено в тих або інших умовах. Багатоманітність режимів робочого часу закріплена на рівні Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР де в статті 45 вказується, що, по-перше, кожному гарантується щотижневий відпочинок; по-друге, для окремих професій встановлюється скорочена тривалість робочого часу; по-третє, тривалість роботи у нічний час є скороченою; по-четверте, розміри робочого часу, зокрема, його максимальна тривалість, встановлюються законодавством України і таке інше [1]. Отже, вже виходячи із наведених конституційних положень можна зробити висновок: робочий час може приймати різний вигляд не тільки в залежності від свого фізичного, часового показника, але й інших параметрів, наприклад, конкретного періоду доби чи професії. Так, режим робочого часу змінюється в розрізі роботи поліцейських, в зв'язку з чим виникають особливі різновиди вказаної категорії котрі не завжди співвідносяться із загальними видами робочого часу, встановленими на рівні трудового законодавства в цілому для інших категорій працівників.

Стан дослідження. Робочий час поліцейських неодноразово ставав предметом наукових досліджень багатьох представників, як загальної

теорії права, так і науки трудового права. Зокрема, свої дослідження даному питанню в різній мірі присвячували: В.В. Жернаков, Г.С. Гончаров, В.В. Андреев, Н.М. Вапнярчук, С.О. Иванов, К.Ю. Мельник, А.І. Єлістратов, А.Ю. Бабаскін, Ю.В. Баранюк, П.Д. Пилипенко, С.М. Прилипко, М.І. Гордієнко, Л.Я. Гінцбург та інші. Проте, більшість наукових розробок мають досить поверхневий характер, адже в них беруться до уваги лише базові особливості робочого часу поліцейських та механізму його правового регулювання, в той час як більш глибокі аспекти, зокрема, нетипові для інших сфер трудової діяльності різновиди робочого часу працівників Національної поліції України належного опрацювання не отримують.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є встановлення видів робочого часу притаманних у трудовій діяльності працівників органів та підрозділів Національної поліції України. Досягнення та якісне виконання останньої можливе шляхом: по-перше, класифікації видів робочого часу поліцейських; по-друге, аналізу кожного різновиду та встановлення його відмінностей від різновидів робочого часу передбачених загальнотрудовим законодавством для інших категорій працівників.

Наукова новизна дослідження. Наукова новизна статті полягає в тому, що вона є першою працею в якій детально опрацьовано та встановлено сутність видів робочого часу

поліцейських та запропоновано їх класифікацію.

Виклад основного матеріалу. Законодавчі положення про режими робочого часу поліцейських закріплені у Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII де прописано, що для поліцейських установлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями. До того ж, особливий характер служби в поліції містить такі спеціальні умови для певних категорій поліцейських: 1) службу у святкові та вихідні дні; 2) службу позмінно; 3) службу з нерівномірним графіком; 4) службу в нічний час [2].

Положення відомчого законодавства про діяльність поліції, незважаючи на їх основоположний характер не надають належного уявлення про те, яким саме чином виділяються різні види робочого часу. На загальних підставах для всього штату поліцейських існує п'ятиденний робочий тиждень. Водночас, законодавець також апелює терміном «спеціальні умови» на підставі яких виділяються типи служби у конкретні проміжки часу та за певних обставин. В даному випадку, за логікою речей, ці «умови» є відповідними різновидами робочого (службового) часу поліцейських, адже встановлюють підстави, за яких нормальна тривалість та механізм праці працівників НПУ змінюється. Тобто, застосування у визначеному контексті поняття «спеціальна умова» не відповідає логіці тексту юридичної норми, яка визначає різновиди робочого (службового) часу поліцейських, а також не дає можливості правильно класифікувати ці різновиди.

У Кодексі законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (далі – КЗпП) питання різновидів робочого часу є більш деталізованим. У першу чергу, КЗпП встановлює правове регулювання нормального, або ж загального робочого часу. В статті 50 Кодексу з цього приводу вказано: «Нормальна тривалість робочого часу

працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень». Праця понад встановлену тривалість вважається надурочною [3].

Наведені дві норми дають можливість вказати про існування двох основоположних різновидів робочого часу, а саме: 1) нормальної тривалості відповідно до встановленого КЗпП стандарту; 2) надмірної тривалості, понад встановлені вимоги. Окрім цього, у Кодексі також знаходять закріплення юридичні положення, які регламентують шестиденний та п'ятиденний робочий тиждень та тривалість щоденної роботи [3].

На додаток до класифікації різновидів робочого часу за ознакою тривалості роботи, Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII виділяє види робочого часу в залежності від шестиденного або п'ятиденного типу робочого тижня, а також роботу у нічний час та неповний робочий час.

Іншу класифікацію робочого часу працівників, у тому числі поліцейських, пропонують представники наукової спільноти. Наприклад, К.Ю. Мельник у підручнику з трудового права доводить про існування трьох ключових різновидів робочого часу, а саме: 1) нормальний робочий час – це робочий час тривалістю 40 годин на тиждень або робочий час меншої тривалості, визначеної в колективному договорі конкретного підприємства; 2) скорочений робочий час – це робочий час, тривалість якого менше нормального робочого часу, за який оплата праці здійснюється у повному обсязі; 3) неповний робочий час – це робочий час, тривалість якого менше робочого часу нормальної (скороченої) тривалості, з оплатою праці пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку [4, с. 222 – 223].

Аналогічну позицію обстоюють такі представники науки трудового права, як В.В. Жернаков, С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко, П.А. Бушенко,

В.В. Єрьоменко, Д.М. Кравцов, О.Г. Серета та інші [5].

Разом з цим, вказана точка зору не є основоположною. На противагу їй М.І. Іншин, А.Ю. Бабаскін, Ю.В. Баранюк, С.В. Дріжчана доводять, що робочий час загальною поділяється всього на два різновиди:

1) нормований робочий час: робочий час нормальної тривалості; робочий час скороченої тривалості; робочий час неповної тривалості – вид робочого часу, що піддається чіткому нормуванню;

2) ненормований робочий час – вид робочого часу для окремих категорій працівників у разі неможливості нормування часу трудового процесу. На практиці застосовується ненормований робочий день особливий вид робочого дня, який встановлюється для певної категорії працівників [6, с. 260 – 264;7].

Беручи до уваги вище викладене ми вважаємо, що запропонована на сьогоднішній день в Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII інтерпретація видів робочого часу поліцейських не відповідає загальному законодавству про працю і має зайву «перенавантаженість» у плані термінологічного опису, адже текст норми 91 містить в собі неточності. На наш погляд, положення відомчого законодавства варто переробити, виклавши в них більш чітку класифікацію видів робочого часу, які існують в трудовій діяльності поліції, а саме:

1) робочий (службовий) час загальної тривалості;

2) надурочна робота (служба в нічний час, служба у святкові та вихідні дні; служба з нерівномірним графіком);

3) робота (служба) позмінно.

Звернемо увагу на кожен окремих різновид та виділимо їх найбільш специфічні аспекти. Перший характеризує нормальний робочий процес поліцейського із п'ятиденним робочим тижнем, відповідно із двома вихід-

ними днями та 40 годинним робочим тижнем. Розподіл службового часу за таких умов, відбувається на підставі затвердженого керівником відповідного органу поліції розпорядку дня на підставі частини 2 статті 91 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. Загальний робочий час поліцейських чітко описаний у наказі НПУ від 30.07.2016 № 654 «Про затвердження внутрішнього розпорядку дня поліцейських, державних службовців та працівників апарату центрального органу управління поліції» та виглядає наступним чином: робочий тиждень з понеділка по п'ятницю; субота та неділя вихідні дні; з понеділка до четверга (включно) тривалість робочого дня з 09 до 18 години, у п'ятницю з 09 до 16.45 години [8].

Відповідно до КЗпП надурочні роботи передбачають працю понад встановлену загальну норму. За загальним правилом надурочні роботи є винятковими, проте, в роботі поліції вони обумовлюються особливим статусом працівників. Так, відповідно до частини 2 статті 18 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції [2].

Визначені аспекти говорять про те, що в процесі роботи поліцейських можуть виникати ситуації, які вимагають негайного реагування, а також належної, відповідної законодавству реакції. Так, затримання злочинця, або забезпечення публічної безпеки може потребувати залучення поліцейського до роботи у будь-який час,

а не у встановлений загальним розпорядком роботи відрізок. Саме цим і виправдовується надурочна робота, окремі складові якої мають характерні моменти.

Наприклад, служба в нічний час передбачає виконання поліцейським своїх професійних повноважень в період з 10 години вечора до 06 години ранку відповідно до статті 54 КЗпП [3].

Часто застосовуваним в практиці поліції є залучення працівників НПУ до виконання службових обов'язків у вихідні та святкові дні. Згідно до статті 73 КЗпП до святкових днів відносяться: 1 січня – Новий рік 7 січня і 25 грудня – Різдво Христове 8 березня – Міжнародний жіночий день 1 травня – День праці 9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День перемоги) 28 червня – День Конституції України 24 серпня – День незалежності України 14 жовтня – День захисників і захисниць України. Робота також не провадиться в дні релігійних свят: 7 січня і 25 грудня – Різдво Христове один день (неділя) – Пасха (Великдень) один день (неділя) – Трійця [3].

Окрему увагу привертає такий різновид надурочної роботи поліцейських, як служба з нерівномірним графіком. Останній на думку І.В. Шруб та С.М. Бортника постає новелою трудового законодавства та недослідженим для науки трудового права феноменом [9].

На нашу думку, подібне формулювання введене в законодавство про поліцію для того, щоб маскувати нерівномірність розподілу робочого часу окремих категорій поліцейських. Тобто, «нерівномірний графік» об'єднує в собі всі ті випадки надурочної роботи (служби) поліціантів, які об'єктивно за своїм характером не підпадають під визначення служби у нічний час, святкові та вихідні дні. Зокрема, йдеться мова про незначні перероблення та затримання на роботі в силу складної оперативної

обстановки. Прикладом, може бути робота поліцейських під час уведення посиленого варіанту службової діяльності.

Згідно до Наказу МВС «Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності» від 10.12.2015 № 1560 посилений варіант службової діяльності – це комплекс організаційно-правових, превентивних, профілактичних, оперативних та інших заходів, пов'язаних з особливим режимом виконання службових завдань і залученням значної кількості поліцейських з метою швидкої стабілізації оперативної обстановки, якщо наявними силами і засобами, що безпосередньо залучені до забезпечення публічної безпеки і порядку у повсякденному режимі несення служби, їх виконати неможливо. Залежно від обставин, що склалися, посилений варіант може бути оголошений як для всіх працівників органів поліції, так і для її окремого органу або відокремленого підрозділу. Метою введення посиленого варіанта є найшвидша нормалізація оперативної обстановки та відновлення правопорядку, усунення загрози життю чи здоров'ю громадян, створення умов для нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших соціальних інститутів суспільства [10].

Останнім видом робочого часу поліцейських є робота позмінно. Згідно КЗпП при змінних роботах працівники чергуються в змінах рівномірно в порядку, встановленому правилами внутрішнього трудового розпорядку. Перехід з однієї зміни в іншу, як правило, має відбуватися через кожний робочий тиждень в години, визначені графіками змінності. Тривалість перерви в роботі між змінами має бути не меншою подвійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи і час перерви на обід) [3].

Робота змінами є специфічним видом робочого часу, який притаманний не всім поліцейським. Прикладом змінної роботи в органах та підрозділах Національної поліції України є діяльність чергової служби. Відповідно до Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України затвердженої Наказом МВС від 23.05.2017 № 440 чергова служба передбачає безперервну, цілодобову діяльність поліцейських чергових частин органів та підрозділів поліції із виконання наступних завдань: а) приймання, реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, організація негайного реагування на них; б) забезпечення оперативного управління силами й засобами, які задіяні на забезпечення публічної безпеки і порядку, попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень на території обслуговування, взаємодія з іншими органами (підрозділами) поліції, черговими службами вищого рівня, органами державної влади та місцевого самоврядування; в) збір, опрацювання й доповідь керівникам органу (підрозділу) поліції відомостей про оперативну обстановку на території обслуговування, передача їх до чергової служби вищого рівня, а також інших органів державної влади та місцевого самоврядування і таке інше [11].

Висновок. Отже, на відміну від багатьох інших категорій працівників, в роботі поліції передбачено одразу декілька різновидів робочого часу, які обумовлюються особливими державними завданнями та функція, що покладаються на Національну поліцію України законодавством. При цьому, однією з найбільш спірних в переліку різновидів робочого часу поліцейських є «служба з нерівномірним графіком», зміст якої жодним чином не розтлумачується у відомчій нормативно-правовій базі, як і особливості інших видів. Через це, виправлення

нормативних положень із установленням нової, більш досконалої та відповідної положенням КЗпП класифікації різновидів робочого часу поліцейських, має паралельно супроводжуватись визначенням особливостей кожного з різновидів.

Актуальність робочий час може приймати різний вигляд не тільки в залежності від свого фізичного, часового показника, але й інших параметрів, наприклад, конкретного періоду доби чи професії. Так, режим робочого часу змінюється в розрізі роботи поліцейських, в зв'язку з чим виникають особливі різновиди вказаної категорії котрі не завжди співвідносяться із загальними видами робочого часу, встановленими на рівні трудового законодавства в цілому для інших категорій працівників. У статті розкрито особливості правового регулювання робочого часу поліцейських. Запропоновано класифікацію режимів робочого часу працівників органів та підрозділів Національної поліції України. Окреслено особливості та проаналізовано окремо кожний вид робочого часу, який має місце у сфері трудової діяльності поліцейських. Наголошено, що положення відомчого законодавства про діяльність поліції, незважаючи на їх основоположний характер не надають належного уявлення про те, яким саме чином виділяються різні види робочого часу. На загальних підставах для всього штату поліцейських існує п'ятиденний робочий тиждень. Водночас, законодавець також апелює терміном «спеціальні умови» на підставі яких виділяються типи служби у конкретні проміжки часу та за певних обставин. В даному випадку, за логікою речей, ці «умови» є відповідними різновидами робочого (службового) часу поліцейських, адже встановлюють підстави, за яких нормальна три-

валість та механізм праці працівників Національної поліції України змінюється. Зроблено висновок, що на відміну від багатьох інших категорій працівників, в роботі поліції передбачено одразу декілька різновидів робочого часу, які обумовлюються особливими державними завданнями та функція, що покладаються на Національну поліцію України законодавством. При цьому, однією з найбільш спірних в переліку різновидів робочого часу поліцейських є «служба з нерівномірним графіком», зміст якої жодним чином не розтлумачується у відомчій нормативно-правовій базі, як і особливості інших видів. Через це, виправлення нормативних положень із установленням нової, більш досконалої та відповідної положенням КЗнП класифікації різновидів робочого часу поліцейських, має паралельно супроводжуватись визначенням особливостей кожного з різновидів.

Ключові слова: робочий час, різновиди робочого часу поліцейських, Національна поліція, правове регулювання, робочий час поліцейських.

Siroto O. Types of working hours of police officers

The relevance of working time can take a different form not only depending on its physical, time indicator, but also other parameters, for example, a specific period of the day or profession. Thus, the regime of working hours varies according to the work of police officers, as a result of which there are special varieties of the specified category that do not always correlate with the general types of working hours established at the level of labor legislation as a whole for other categories of employees. The article reveals the specifics of the legal regulation of police officers' working hours. The classification of working time regimes of employees of bodies and units of the National

Police of Ukraine is proposed. The peculiarities of each type of working time, which takes place in the field of police work, are separately analyzed. It is emphasized that the provisions of departmental legislation on police activity, despite their fundamental nature, do not provide a proper idea of how exactly different types of working time are allocated. On a general basis, there is a five-day working week for the entire police force. At the same time, the legislator also uses the term "special conditions" on the basis of which types of service are distinguished in specific periods of time and under certain circumstances. In this case, according to the logic of things, these "conditions" are the corresponding varieties of working (duty) time of police officers, because they establish the grounds for which the normal duration and mechanism of work of employees of the National Police of Ukraine changes. It was concluded that, unlike many other categories of employees, the work of the police provides several types of working hours at once, which are determined by special state tasks and functions entrusted to the National Police of Ukraine by legislation. At the same time, one of the most controversial in the list of types of working hours of police officers is "service with an irregular schedule", the meaning of which is not explained in any way in the departmental legal framework, as are the features of other types. Because of this, the correction of the normative provisions with the establishment of a new, more perfect and in accordance with the provisions of the Labor Code classification of types of working time of policemen should be accompanied in parallel by the definition of the characteristics of each of the types.

Key words: working time, types of working time of policemen, National Police, legal regulation, working time of policemen.

Література

1. Конституція України: закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. 2010. № 72/1. ст.2598.
2. Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. ст.379.
3. Кодекс законів про працю України: закон від 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. Додаток до № 50.
4. Мельник К. Ю. Трудове право України : підручник / К. Ю. Мельник. Харків : Діа плюс, 2014. 480 с.
5. Трудове право : підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / В. В. Жернаков, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та ін. ; за ред. В. В. Жернакова. Х. : Право, 2012. 496 с.
6. Трудове право України [текст] підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с.
7. Трудове право України: Академ, курс: Підруч. / А. Ю. Бабаскін, Ю. В. Баранюк, С. В. Дріжчана та ін.; За заг. ред. Н. М. Хуторян. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 608 с.
8. Про затвердження внутрішнього розпорядку дня поліцейських, державних службовців та працівників апарату центрального органу управління поліції: наказ від 30.07.2016 № 654.
9. Бортник С.М. Проблеми правового регулювання робочого часу поліцейських / С.М. Бортник // Прикарпатський юридичний вісник. 2017. Випуск 6(21). С. 127 – 131.
10. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності: наказ від 10.12.2015 № 1560 // Офіційний вісник України. 2016. № 6. ст.150.
11. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: наказ від 23.05.2017 № 440 // Офіційний вісник України. 201 № 56. ст.1656.